

Plenum

Tisdag 23.2.2021 kl. 14.00—17.13

3. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 16 och 22 § i lagen om smittsamma sjukdomar

Regeringens proposition RP 15/2021 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Tarja Filatov: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet ska lämna utlåtande till.

För remissdebatten reserveras högst 45 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Ärade riksdag! Vädret är sådant att det kan påverka tidtabellerna, så vi gör nu på så sätt att eftersom ministern inte är på plats så börjar vi med talarlistan och tar ministrarnas anförande då hon kommer. — Ledamot Zyskowicz, var så god.

Debatt

14.01 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoisat kansanedustajat! Aivan aluksi haluan kiittää ministeri Krista Kiurua siitä, että hän on toiminut tarmokkaasti koronaviruksen torjumiseksi ja että hän on toiminut tarmokkaasti myös sen puolesta, että viruksen saapumista rajojen yli Suomeen pystyttäisiin estämään.

Jokainen ymmärtää, että tässä asiassa, eli rajan yli saapuvan viruksen torjumisessa muun muassa pakkotestauksilla, ollaan tällä hetkellä valtavasti myöhässä. Miksi? Yksinkertainen vastaus on se, että hallitus ja sen virkamiehet ovat sähänneet tämän asian kanssa kuukausikaupalla. Tämä on totta, mutta tämä ei ole koko totuus. Ongelman ytimessä on Suomen liian kireä perustuslaki- ja perusoikeustulkinta. Sehän tätä uudistusta on varsinaisesti jarruttanut.

Jo elokuussa Helsingin Sanomissa Etelä-Suomen aluehallintoviraston terveydenhuoltoyksikön päällikkö Mikko Floréen totesi seuraavasti: ”Testauspakkoon on suhtauduttu hyvin kriittisesti, sillä asia liittyy perusoikeuksiin suomalaisessa yhteiskunnassa.” Tämän jälkeen on tapahtunut paljon. Hallitus antoi lokakuussa tähän aiheeseen liittyvän esityksen, jonka perustuslakivaliokunta tyrmäsi. Sen jälkeen hallitus valmisti uuden esityksen, jonka lausuntokierros loppui marraskuun 23. päivänä eli tasan kolme kuukautta sitten. Tuossa saadussa lausuntopalautteessa hallituksen valmistelemassa esityksessä nähtiin lukematon määrä perusoikeuksiin liittyviä ongelmia. Viimeksi siinä vaiheessa, kun tämä nyt puheena oleva hallituksen esitys STM:n infossa esiteltiin, STM:n virkamies kertoi, että sellaiseen esitykseen, jossa rajoilla vaadittaisiin tuoretta negatiivista testiä maahan saapuvalta ihmiseltä, liittyy paljon perusoikeusongelmia.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Ministeri Kiuru, haluan kertoa, että puheenvuoroni aluksi kiitin teitä siitä, että olette toiminut tarmokkaasti viruksen estämiseksi Suomessa ja myös nimenomaan rajan yli saapuvan viruksen torjumiseksi.

Meillä Suomessa kiitellään meidän kireätä perustuslaki- ja perusoikeustulkintaamme. Esimerkiksi ministeri Pekonen sanoi Sannikka-ohjelmassa, että meillä on kireä perusoikeustulkinta ja se on hyvä asia. Tässä salissa te kaikki yli puoluerajojen, näin luulen, pidätte hyvänä, että meillä on kireätä tulkintaa perustuslaki- ja perusoikeusasioissa. Mediassa laajasti kiitellään sitä, että meillä näissä asioissa ollaan hyvin tarkkoja, muun muassa viime perjantain Pöllöraadissa kolme johtavaa politiikan toimittajaa.

Onko tämä suomalainen ylikireä perusoikeus- ja perustuslakitulkinta hyvä asia? Ei ole. Se ei ole hyvä asia, kun asioita tarkastellaan vain yhden perusoikeuden näkökulmasta eikä tehdä perusoikeuspunnintaa, jossa toiseen vaakakuppiin siinä vaa'assa asetetaan muiden ihmisten perusoikeudet. Kun esimerkiksi ministeri Henriksson, joka on hyvä juristi ja hyvä ihminen, on korostanut tämän asian yhteydessä julkisuudessa, että tähän liittyy huomattavia perusoikeuskysymyksiä ja perusoikeussensitiivisyyttä, niin ovatko ministeri Henriksson ja muut tarkastelleet tätä asiaa vain niiden ihmisten näkökulmasta, jotka tulevat rajan yli Suomeen tai ovat jossain työmaalla, heidän henkilökohtaisen vapauden ja koskemattomuuden näkökulmasta? Vai onko ministeri Henriksson, onko ministeri Pekonen, onko media laittanut vaakakuppiin niiden muiden ihmisten perusoikeudet, jotka ovat kärsineet siitä, että rajan yli tätä virusta on tullut Suomeen?

Totta kai minäkin olen sitä mieltä, että jos ihmiseltä otetaan pakollinen koronatesti rajalla, niin se loukkaa hänen henkilökohtaista vapauttaan. Mutta entä ne sadat ihmiset, jotka ovat sairastuneet Suomessa tähän virukseen sen takia, että tämä virus on rajan yli tullut niiden kuukausien aikana, joina tätäkin nyt käsiteltävänä olevaa asiaa on sählätty? Entä ne sadat ihmiset, jotka tämän sairastumisen seurauksena kärsivät pitkäaikaisista koronan oireista? Entä ne tuhannet ihmiset, jotka ovat joutuneet eristykseen, joutuneet karanteeniin? Entä ne elinkeinonharjoittajat, jotka ovat kärsineet? Missä ovat näiden ihmisten perusoikeudet?

Ministeri Henriksson, ministeri Pekonen, media, kaikki tässä salissa, laittakaa siihen toiseen vaakakuppiin muiden ihmisten perusoikeudet. Älkää tarkastelko asioita vain niiden yksien ihmisten kannalta, tässä tapauksessa nyt rajan yli saapuvien ihmisten kannalta. Tämä sama problematiikka liittyy rikoksenteekijöiden oikeuksiin ja niin edelleen, mutta en mene nyt siihen.

Aika loppuu... [Eva Biaudet'n välihuuto] — Perusasia ovat myös niitten ihmisten oikeudet, jotka ovat sairastuneet koronaan näiden kuukausien aikana, kun tätä asiaa on sählätty. — Aika loppuu, niin totean, että tässä hallituksen esityksessä on 11 sivua tämän esityksen suhdetta perustuslakiin ja perusoikeuksiin — 11 sivua, esityksessä, jossa sanotaan, että ”säännösehdotuksessa on kyse ainoastaan päätöstoimivallan täsmentämisestä, eikä esityksessä ehdoteta säädettäväksi uusia perustuslain kannalta merkityksellisiä rajoituksia tai velvollisuuksia”. 11 sivua — tämä on sairasta.

Jatkan ainakin nyt pari vuotta tätä yhden miehen sotaani nykyisiä ylikireitä perusoikeustulkintoja vastaan [Eva Biaudet'n välihuuto] ja toivon, että tämä keissi, edustaja Biaudet, [Puhemies: 7 minuuttia!] on avannut silmät näkemään, mihin tämä ylikireä perusoikeustulkinta käytännössä johtaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Tehdään tässä vaiheessa niin, että annetaan ministerille esittelypuheenvuoro, joka on 10 minuuttia. Ja sen jälkeen voimme käydä ly-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

hyen debatin, koska asia varmasti on kaikkia teitä kiinnostava ja tässä ei ole kuin 45 minuuttia aikaa kokonaisuudessaan tätä käsitellä. — Ministeri Kiuru, 10 minuuttia. Olkaa hyvä.

14.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella hyvä, että pääsitte aloittamaan, ja tässä edellä kuultiin jo hyviä näkemyksiä siitä, mitä tämä perusoikeuksien punninta on ollut. Helppo naru tämä ei ole työnnettäväksi, sitä ei varmasti kukaan enää epäile.

Arvoisa puhemies! Hallitus antoi siis 19. päivä perjantaina eduskunnalle esityksen tartuntatautilain 16 ja 22 §:n muuttamisesta eli käytännössä kahdesta pykälästä. Kokonaisuudessaan on kyse rajat ylittävän matkustamisen yhteydessä tapahtuvasta epidemian torjunnasta, ja tuttavallisemminhan me olemme kutsuneet tätä lakia rajalaiksi. Siinä on siis tarkoituksena täsmentää nykyisiä säädöksiä.

Esityksen tavoitteena on ensinnäkin selkeyttää nykyistä, pakolliseen terveystarkastukseen liittyvää sääntelyä aluehallintoviraston toimivallan osalta. Sääntelyn täsmennyksellä selkeytettäisiin avin mahdollisuutta tehdä sekä yksittäistä henkilöä että useampaa henkilöä koskeva päätös pakolliseen terveystarkastukseen osallistumisesta. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa ja nopeuttaa tartuntatautien torjuntatyötä säätämällä kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille mahdollisuus tehdä yksittäistä henkilöä koskeva päätös pakollisesta terveystarkastuksesta. Eli kysymys olisi aluehallintoviraston toimivaltuuksien laajentamisesta sinne kentän etulinjaan.

Esitykseen sisältyy myös tiedonantovelvollisuutta koskevan 22 §:n muutos, jolla velvoitettaisiin tartuntatautiin sairastunut, jo sille altistunut tai sellaiseksi epäilty henkilö antamaan asiaa selvittävälle terveydenhuollon ammattilaiselle itseään koskevia tietoja. Muutoksella vahvistettaisiin tartuntatautien torjuntatyöstä vastaavien viranomaisten mahdollisuuksia toimia tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi ja jäljittämiseksi eli tehdä sitä työtä, jota laki heiltä edellyttää, ja näin siis tiedonsaantivelvollisuutta laajennettaisiin myös altistuneen ja epäillyn osalta.

Arvoisa puhemies! Pakollisten terveystarkastusten mahdollisuus sisältyy jo voimassa olevaan tartuntatautilakiin. Pykälän soveltamiseen on kuitenkin liittynyt paljon julkista keskustelua ja myöskin epäselvyyksiä. Toimijoille ei ole ollut täysin yksiselitteistä, voiko avi tehdä pakollista terveystarkastusta koskevan päätöksen koskien useampaa henkilöä kerrallaan. Tämän takia pykälään ehdotetaan lisättäväksi vielä lause, jonka mukaan pakollista terveystarkastusta koskeva päätös voisi kohdistua siis sekä yksittäiseen että jatkossa myös useaan henkilöön samanaikaisesti.

Kunnan ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi hänelle esitettävän uuden tehtävän perusteella tehdä yksittäistä henkilöä koskevan päätöksen pakollisesta terveystarkastuksesta, mitä ennen ei ole ollut mahdollista tässä yhteydessä tehdä. Tämä tukisi osaltaan tartuntatautien vastustamistyötä sekä nykyisessä covid-19-epidemiatilanteessa että mahdollisissa muissa tartuntatautilanteissa.

Tartuntatautilaissa ei nykyisellään ole säännöstä, joka velvoittaisi yleisvaaralliselle tai valvottavalle tartuntataudille altistuneen tai tartuntatautiin sairastuneen henkilön luovuttamaan itseään koskevia tietoja terveydenhuollon henkilöstölle. Henkilötietoja on voimassa olevan lain mukaan ollut mahdollista siis kerätä muilta tahoilta, kuten matkan- tai majoituksen järjestäjiltä, mutta ei henkilöltä itseltään. Tämä on siis epäkohta, jota tässä nyt myös esitämme korjattavaksi. Tämä helpottaisi tartuntataudin jäljitystä sekä altistuneiden tavoit-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

tamista ja siten tartuntatautien leviämisen ehkäisyä ja tekisi rajoilla tehtävän terveysturvalisuustyön helpoksi. Kun tästä olisi selkeä säädöspohja, niin asioista ei tarvitsisi kinata.

Arvoisa puhemies! Aluehallintovirastojen tekemät päätökset pakollisista terveystarkastuksista mahdollistaisivat alueellisten olosuhteiden huomioimisen ja resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen joustavalla tavalla. Päätöksessä voitaisiin huomioida alueellinen epidemiologinen tilanne ja se, milloin ja missä laajuudessa terveydenhuollon henkilöstöresurssia olisi tarpeen hyödyntää pakollisiin terveystarkastuksiin. Näin olisi mahdollista varmistaa, että henkilöstöä kohdistettaisiin sinne, missä se olisi tartuntojen leviämisen ehkäisemisen kannalta tarkoituksenmukaisinta, vaarantamatta siis muun sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa.

Terveystarkastuksen sisältö ja laajuus voisivat vaihdella torjuntatoimen kohteena olevan yleisvaarallisen tartuntataudin perusteella, ja arvioinnissa voitaisiin huomioida ajankohtainen lääketieteellinen ja epidemiologinen tilannekuva. Esimerkiksi ajankohtaisessa covid-19-epidemiatilanteessa terveystarkastus voisi sisältää covid-19-testin. Terveydenhuollon ammattilainen arvioisi yksilökohtaisesti, kuinka laaja terveystarkastus olisi kulloinkin tarpeen tehdä. Covid-19-tilanteessa terveydenhuollon ammattihenkilö voisi harkintansa mukaan ja sen perusteella arvioida, ettei testiä olisi tarpeen ottaa, jos henkilöllä olisi mukanaan esimerkiksi todistus sairastetusta taudista tai tuore todistus negatiivisesta testituloksesta.

Arvoisa puhemies! Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat taudin leviämisen ehkäisemiseksi tarpeelliset terveystarkastukset rajoilla, mutta myös laajemmin muualla Suomessa, kuten esimerkiksi rakennustyömailla tai telakoilla, joissa tapahtuneista tartunnoista olemme kaikki voineet uutisista lukea. On muistettava, että työpaikalla tapahtuvat tartunnat ovat yksi meidän suurimpia tartunnan lähteitä kotoa saadun tartunnan jälkeen, joten tämä toimi olisi myös oikeansuuntainen.

Lopuksi haluan todeta, että nyt ehdotetut muutokset mahdollistaisivat joustavamman ja nopeamman päätöksenteon, jossa voidaan ottaa huomioon kulloinenkin epidemiologinen tilanne, käytettävissä olevat terveydenhuollon resurssit ja päivittyvä epidemiologinen ja lääketieteellinen tilannekuva. Ehdotetut muutokset mahdollistaisivat tarvittavat toimenpiteet tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi vaarantamatta kuitenkaan koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää debattipuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. Minuutin mittaisia puheenvuoroja. — Edustaja Lindén.

14.17 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin voinut käyttää kahta lausetta lukuun ottamatta aivan saman puheenvuoron kuin edustajakollega Zyskowicz äsken käytti — kiitos erinomaisesta puheenvuorosta. Ne kaksi lausetta koskivat hallitusta ja sen virkamiesten sähläämistä, jota näkemystä minulla ei ole, mutta ne muut näkemykset siitä, kuinka ponnekkaasti ministeri Kiuru tässä on toiminut sekä yleisesti että rajojen yli tulevan tartunnan hillitsemiseksi, olivat erinomaisia kuten myös ennen kaikkea tämä perusoikeuspunninta.

Itse haluan tästä käsiteltävästä asiasta todeta, että olin luullut elokuuhun asti, että 16 § tartuntatautilaissa tarkoittaa juuri sitä, mitä me nyt muutamme sen tarkoittamaan, ja olen sentään tuon lain luenut monta kertaa ja ollut virkatehtävissä, joissa sovelletaan sitä lakia

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

käytäntöön. Eli kysymys oli siitä, että eräs professori nousi silloin julkisuuteen ja sanoi, että vuonna 2016 kun sitä lakia säädettiin, niin hän tulkitsi sitä perusteluosaa sillä tavalla, että ei saa sitä lakia ja sitä pykälää käyttää siihen tarkoitukseen, [Puhemies: Minuutti!] mihin silloin niin ministeri kuin monet muutkin ajattelivat, että sitä voitaisiin käyttää. Nyt se täsmentyy — hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Purra.

14.18 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvä, ministeriön virkamiehiä ei saa syyttää, mutta muistutetaanpa, että oppositiota syytettiin siitä, että tämä edellinen hanke kaatui perustuslakivaliokunnassa, mikä on hieman ihmeellistä. Varsinkin perussuomalaiset ovat koko ajan olleet sitä mieltä, että rajaturvallisuuteen pitää tehdä toimenpiteitä. Me olemme puhuneet koko epidemian ajan tästä.

No, hallintovaliokunta aloittaa asian käsittelyn huomenna, ja olen itse pyytännyt asiantuntijoita valiokuntaan nimenomaan kertomaan, miksi tämä on Suomessa niin vaikeaa. Miksi kaikilla oleellisilla verrokkimaillamme tämä on käytössä mutta Suomella ei? Onko kysymys edustaja Zyskowiczin kuvaamasta ylituokasta perusoikeussääntelystä vai mistä?

Toinen asia, jonka haluan nostaa esille, on hallituksen ja viranomaisten tiedotus. Näistä lakihankkeista ja yleensä koronatoimista on liikkeellä valtava määrä disinformaatiota. Niin edellisestä kuin tästäkin esityksestä kaikki kansanedustajat saavat kymmenittäin kansalaisyhteydenottoja, joissa kuvataan, kuinka ihmiset nyt testataan pakolla, rokotetaan pakolla, eristetään pakolla, lapset erotetaan vanhemmista ja pahimmassa tapauksessa [Puhemies: Minuutti!] virusta ei ole olemassakaan vaan kaiken takana on mitä ikinä. Miksi te ette keskity näiden disinformaatioiden korjaamiseen paremmin?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Häkkänen.

14.19 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajakontrolli on ratkaisevan tärkeä koronan torjumisessa. Siitä on itse asiassa jo vuoden verran Suomessa oltu vähän huolissaan, että kun muuten koronatorjuntatoimenpiteet pelaavat kohtuuhyvin Suomessa, niin raja vuotaa — maa-, meri- ja ilmaraja vuotavat — ja rajalla ei meinata millään saada sitä hommaa kuntoon. Nyt myös hallitus on pallotellut tämän lakipaketin kanssa pitkään, mutta tässä lakipaketissa ei olekaan kyse siitä, mistä syksyllä oli, vaan tässä lakipaketissa itse asiassa korjataan pykälää, joka oli jo olemassa. Tätähän ovat peräänkuullaneet monet juristit jo vuoden ajan. Tartuntatautilain 16 §:n perusteella on kyetty nyt jo tekemään laajoja pakkotestauksia. Kyllä, ja tänään professorit Mäenpää ja Salminen ovat tämän vahvistaneet. Eli pykälä, jota nyt täällä muutetaan rinnakkaistekstissä, on siis ollut jo olemassa, ja jos siinä on ollut [Puhemies: Minuutti!] joku epäselvyys, niin miksi sitä ei ole vuoden aikana muutettu vaan vasta nyt vuoden päästä? Siis sitä pykälää ei ole käytetty laajoihin pakkotestauksiin rajoilla. Rajakontrolli on sen takia [Puhemies: Aika!] osittain vuotanut. Kuinka nyt pistätte tämän asian kuntoon? Siis pykälä on ollut olemassa, mutta sitä ei ole käytetty. [Puhemies: Aika on täysi!] Nyt kun te saatte selvyuden tähän, niin miten nyt aiotte johtaa paremmin tätä tilannetta?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

14.21 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä on aivan välttämätön ja erittäin odotettu esitys, jonka hallitus nyt on eduskuntaan vihdoinkin ja viimein tuonut ja joka koskee terveystarkastusten määräämistä koronapandemiaa varten ja terveys-tietojen ja tämmöisten terveyteen liittyvien tietojen luovuttamista terveydenhuollon ihmisille ja edustajille. Toivottavasti tämä nyt erityisesti laittaa nämä meidän rajamme kuntoon tämän koronatestauksen osalta, mitä on pitkään täällä talossa peräänkuulutettu.

Pidän, puhemies, aika turhina sellaisia epäilyjä, mitä meillekin on sähköpostiin tulvinut, että nyt suomalaisten ihmisoikeuksia täällä laajasti loukataan. Kyllä perustuslakivaliokunta esityksen tarkasti tutkii, kuten edustaja Zyskowicz värikkäästi tuossa aiemmin kuvasikin.

Arvoisa puhemies! Jotta kokonaisuus ei unohtuisi, on todettava se, että Suomi on tähän asti pärjännyt taistelussa koronaa vastaan yhtenä parhaista maailmassa, ja haluan tässä kyllä kiittää täällä kertaa oppositiota: on ollut hienoa, että meillä on ollut poliittinen yksimielisyys suurimmasta osasta [Puhemies: Minuutti on kulunut!] koronarajoitustoimia.

Kysynkin, puhemies, voisimmeko me täällä salissa pohtia, miten koronatsemppi ja koronakuri säilyvät, jotta ihmiset jaksavat noudattaa ohjeita ja rajoituksia, jotta tauti ei räjähdä [Puhemies koputtaa] lopussakaan käsiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyritään pysymään niissä minuuteissa. Tiedän, että se on vaikeaa, mutta ehditään ottaa sitten enemmän puheenvuoroja. — Elikkä edustaja Rantanen.

14.22 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä heti alkuun on vastattava edustaja Kurviselle, että täältä oppositiosta on kohtuullisen hankala kritisoida, koska meille ei anneta samaa tilannekuvaa kuin hallitukselle. Me emme tiedä, ovatko hallituksen toimet tällä hetkellä sellaiset kuin pitäisi.

Mutta olisin palannut oikeastaan tähän samaan asiaan, mistä tässä jo puhuttiin. Kun tämä pykälä on käytännössä jo ollut olemassa ja sitä on joidenkin avien alueella sovellettu hyvinkin onnistuneesti ja toisien avien alueella ei ole sovellettu onnistuneesti, niin aikooko hallitus nyt erityisesti kiinnittää huomiota tämän pykälän toimeenpanoon — sillä sehän ei auta mitään, että meillä on laissa edelleen sama pykälä mahdollistavana mutta ei velvoittavana — vai miten te ajattelitte hoitaa sen, että jatkossa tätä tällaista kämmähtelyä ei käy eri puolilla maata? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

14.23 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä käyty keskustelukin on jo osoittanut, että näissä perusoikeuskysymyksissä on kyse tulkinnasta. Ei perustuslaki itsessään tietystikään anna vastausta siihen, saako rajoilla pakkotestata, saako edellyttää negatiivista todistusta. Kyse on tulkinnasta. Ja kyse on siitä, että Suomessa tulkinta on aivan liian tiukkaa.

Hallituksen esityksessä luetellaan lukemattomia Euroopan maita, joissa nämä asiat ovat olleet voimassa pitkään — Euroopan maita, jotka oikeuskulttuuriltaan rinnastuvat Suomeen, jotka ovat samoissa kansainvälisissä sopimuksissa. Miten siellä nämä asiat on voitu hoitaa?

Totean yleisemmin tästä tiukkuudesta. Tämä hallitus on antanut noin 30 esitystä, jotka ovat olleet perustuslain vastaisia [Timo Heinonen: Ohhoh!] — tämä hallitus. Ei se ole tä-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

män hallituksen vika. Ei se ole tämän hallituksen virkamiesten vika. Se on näiden ylikireiden tulkintojen vika.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

14.24 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siinä tehtiin virhe, että alun perin rajat vuotivat ja sieltä korona vilisi puoleen ja toiseen. Siihen olisi pitänyt alun perin kiinnittää enemmän huomiota. Nyt kun tähän on kiinnitetty huomiota, ovatko nämä ohjeistukset eri aveilte tasapuolisia, miten ne menevät, ja onko aveilte varattu resursseja?

Sitten ihan haluaisin kysyä sitä, että kun puhutaan rokotustodistuksesta tai siitä, että on sairastanut koronan, niin minkälainen todistus se käytännössä on, minkälainen ihmisillä pitäisi olla, että on sairastanut koronan tai sitten on kenties rokotettu. Tästä on aika lailla epäselvyyttä ollut.

Epäselvyyttä ovat kovasti herättäneet myös nämä rokotusasiat, mitkä ovat nousseet pintaan: Eri kunnissa on ollut hirveän erilaisia käytäntöjä, rokotteet ovat loppuneet, ihmiset ovat olleet ihmeissään, on ollut erilaisia ohjeistuksia, eli se tasapuolinen ohjeistus ei ole pitänyt paikkaansa. Aiotaanko tälle nyt tehdä jotakin? Myös tämä rokotuskäytäntö ihmetyttää kovasti, kun se ei ole mennyt ihan tasapuolisesti. Mitä hallitus aikoo tälle tehdä?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen. — Okei, elikkä siellä on joku ongelma nyt koneen kanssa. — Otetaan edustaja Essayah.

14.26 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan tämä kaikki keskustelu kulminoituu siihen kysymykseen, miksi aluehallintovirastot eivät ole käyttäneet tätä toimivaltaansa, johon kuitenkin kaikki edellytykset lainsäädännössä ovat olleet olemassa. Ja tietysti voidaan sitten kysyä, onko ministeriön ohjaus ollut riittävää, onko STM:stä annettu tarpeeksi selkeää ohjausta sen suhteen, koska kuitenkin valvontavastuu aluehallintovirastoista on siellä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Uuttahan tässä lainsäädännössä oikeastaan on nyt se, että nämä henkilö- ja yhteystiedot tulee antaa ja välittää, mikä tietenkin on tärkeää, kun mietitään tämän epidemian jäljittämistä.

Ja tietysti täällä kollegat ovat jo kiinnittäneet huomiota tähän tiedottamiseen, että nyt ei missään nimessä myöskään voi antaa puhtaita papereita hallitukselle siitä viime päivien keskustelusta alueellisten viranomaisten kanssa, jolta osin ihmisistä alkaa tuntua siltä, että nämä rajoitukset ovat lähinnä niin kuin mielipidekysymyksiä, että yksi on yhtä mieltä ja toinen on toista mieltä. Meidän pitää nyt todellakin panostaa siihen, että kansalaisille annetaan yhdenmukaista ohjeistusta ja neuvontaa [Puhemies: Minuutti!] ja sillä tavalla säilytetään luottamus.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

14.27 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotimaassa tehtävät ponnistelut viruksen leviämisen estämiseksi valuvat hukkaan, jos virusta tulee jatkuvasti rajojen yli. Siksi me tarvitaan tätä esitystä. Viranomaisilla pitää olla riittävät toimivaltuudet ja selkänöjä niiden käyttämiseen ohjatakseen maahantulijat tarvittaessa pakolli-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

seen koronatestiin. On hyvä, että toimivaltuuksia nyt selkeytetään, laajennetaan myös kun-
nille, ja myös toimintamallit täytyy käytännössä laittaa kuntoon.

Arvoisa puhemies! Ihmisten liikkumisen vapaus rajojen yli on tärkeä oikeus. Liikkumi-
sen vapaus ei kuitenkaan saa aiheuttaa sitä, että sen takia muiden ihmisten oikeus tervey-
teen, elämään tai elinkeinojen harjoittamiseen vaarantuu kohtuuttomasti. Siksi on mieles-
täni oikein ja kohtuullista, että laki mahdollistaa pakolliset terveystarkastukset eli korona-
testauksen rajoilla ja että tämä toimintamalli laitetaan myös käytännössä kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

14.28 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että
laki saadaan käyttöön, ja on tosi tärkeätä toimia nopeasti. Kuten tiedetään, niin nyt britti-
virus leviää pääkaupunkiseudulla, leviää 1,5 kertaa nopeammin, ja on arvioitu, että tilanne
voi kehittyä erittäin huonoksi, jos rajoitukset eivät ole riittävän laajoja. On tärkeätä, että
lainsäädäntö mahdollistaa riittävät rajoituskeinot, jotta ne eivät kohdistu esimerkiksi yh-
delle ikäluokalle liian paljon.

Nyt tällä hetkellä on tietysti tärkeätä miettiä, että käytetään niitä keinoja, jotka ovat käy-
tettävissä, mutta kyllä olisi tärkeää myöskin, että esimerkiksi nämä baarien tartuntaketjut
todellakin saataisiin hyvin äkkiä katkaistua. On myös huomioitava, että tällä hetkellä, kun
Helsingissä liikkuu, myös illallisravintolat näyttävät olevan lähes aivan yhtä täynnä kuin
normaaliin aikaan, ja siinä kyllä peräänkuuluttaisin myös oppositiolta vastuuta, [Puhe-
mies: Minuutti!] että myös elinkeinoihin kohdistuvia rajoituksia pitää pystyä viemään
eteenpäin silloin, kun se on välttämätöntä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

14.29 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tau-
titilanteemme vaatii yhä järeämpiä ja jopa ihmisten perusoikeuksiin kajoavia toimia. Sel-
laista edustaa nyt käsillä oleva lakiesitys, jolla tartuntatautilakia ehdotetaan muutettavaksi.

Pidän näitä lakiesityksen sisältökohtia perusteltuina. On valitettavaa, etteivät kaikki ai-
kuiset ihmiset toimi vastuullisen aikuisen tavoin vaan saattavat koronarajoituksia yliolkai-
sesti noudattavina itsensä ja kanssaihmiset vaaraan. Lakiesityksessä puututaan kansalai-
sen perusoikeuksiin, eikä tämänkaltaisiin toimiin lähdetä koskaan kevyin mielin. Meillä on
aika pitkään luotettu yksilöiden omaan viisaaseen harkintaan, ja suurin osa suomalaisista
onkin käyttäytynyt vastuullisesti. Nyt kuitenkin koronan muuntovirukset ovat muodosta-
massa uuden sinnikkään uhan, ja siinä onnistuaksemme tarvitsemme uusia, järeämpiä toi-
mia myös maan rajoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

14.30 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuk-
sen puheenjohtaja Petteri Orpo vetosi tammikuun lopussa, että, arvon hallitus, laittakaa ra-
jat kiinni, kiinni koronalta. Tämän jälkeen pääministeri Marin totesi helmikuun alussa, että
rajojen sulusta on päästy poliittiseen sopuun. Hetkeä myöhemmin hän totesi, että pakko-
testaus rajoilla on oikeudellisesti haastava kokonaisuus.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Mutta tänään professori Olli Mäenpää sekä professori Janne Salminen ovat Helsingin Sanomissa todenneet, että nämä hallituksen lisäykset ovat tarpeettomia ja että voimassa oleva tartuntatautilaki olisi antanut jo riittävän toimivallan — toimivalta on löytynyt siis jo olemassa olevasta laista. He toteavat, että tämä on ollut pallottelua vastuunkannosta.

Hallitus, te olisitte voineet jo voimassa olevan tartuntalain perusteella laittaa rajat kiinni koronalta, mutta viruksen on annettu kerta toisensa jälkeen päästä maahan yli rajan. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri Kiuru: minkä takia te ette ole käyttäneet tätä lakia, joka on ollut jo pitkään voimassa?

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivisaari.

14.32 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse ymmärrän edustaja Zyskoviczin puheen ytimen. Mutta se, mitä tässä esityksessä tarkoitetaan, on käytännössä se, että tietyissä tapauksissa ei enää kysellä, huvittaako mennä testiin, vaan käytetään käskymuotoa. On myös hyvä huomata kaksi asiaa: Lakiesitys pohjaa siihen todennäköiseen oletamaan, että koronan jälkeenkin ihmiskunnan kiusana pyörii tappajaviruksia, eikä niissä tapauksissa ole hyvä arvuutella, kuka on sairastunut ja kuka ei — se täytyy tietää. Toiseksi näitä käskymuotoja ei käytetä tämänkään lakiesityksen jälkeen heppoisin perustein, vaan tapauksissa, joissa on tosi kyseessä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

14.33 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajat vuotivat vuosi sitten Helsinki-Vantaalla ja ne vuotavat edelleen. Hallitus ei ole saanut rajoja kuntoon: sieltä edelleenkin tulee virusmuunnosta. Ja niin kuin täällä on noussut esillekin, meillä on olemassa tartuntatautilaki, joka olisi mahdollistanut pakkotestit jo nyt, mutta sitä ei ole käytetty. Peräänkuulutan myöskin ministeri Kiurulta vastausta, että minkä takia sitä ei ole käytetty.

Toinen asia, mitä olisi odottanut tältä lakiesitykseltä, on se, että olisi otettu kantaa ennakkotestin käytön mahdollisuuteen. Eli kun on tuore ennakkotesti tehtynä, voisi välttyä testaukselta. Me kaikki tiedämme, että kaikkien matkustajien testaamiseen mitkään resurssit eivät tule riittämään, niin eikö olisi järkevää, että olisi rokotustodistus [Puhemies: Minuutti!] tai tuore testitodistus.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

14.34 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on, niin kuin tässä keskustelussa on jo käynyt ilmi, erittäin tarpeellinen. On tärkeää, että viranomaiset käyttävät kaikkia niitä keinoja, joita heillä on käytettävissään. Minä luulen, että myöskin hallituksella on tässä hyvin selkeä kanta, ja on tietysti tärkeää, että lainsäädäntö antaa vahvan selkänöjan, ja tämä on yksi osa siinä työkalupakissa, jota tässä koronan vastaisessa taistelussa tarvitaan.

Suomihan on menestyksekkäästi, eurooppalaisittain verrattuna, pystynyt tähän mennessä torjumaan koronaa. Nyt tullaan ratkaiseville viikoille. Kaikki ne esimerkit, joita me olemme nähneet tuolta maailmalta tämän virusmuunnoksen leviämisestä, kyllä kertovat, että olemme vakavassa tilanteessa ja lähiviikot tulevat ratkaisemaan. Samaan aikaan rajoi-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

tustoimet ovat jatkuneet jo pitkään, mutta meidän pitää yhdessä jaksaa tätä taistelua. Siinä mielessä yhden kollega Kurvisen puheenvuoroon, että en pistäisi pahitteeksi, että myöskin täältä eduskunnasta annetaan vahva yhtenäinen viesti, [Puhemies: Aika!] että tämä taistelu voitetaan yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eestilä.

14.35 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä nyt kansanedustajan silmin näyttää siltä, että meillä on todella olemassa tartuntalain 16 §, ja jos itse eläinlääkärinä tulkitseen tätä pakollista terveystarkastusta taudin leviämisen ehkäisemiseksi, niin ei minulla ainakaan ole suuria vaikeuksia ymmärtää, mitä se pakollisuus tarkoittaa.

Mutta nyt me todistamme sitä, mihin edustaja Zyskowicz hyvässä puheenvuorossaan viittasi. Se on juuri tämä, että tämä on tosi vaarallista, jos meillä aletaan poliittisesti toimeenpanon yhteydessä tarttumaan johonkin perusoikeuteen ja korostamaan juuri sitä perusoikeutta, mikä itsestä tuntuu hyvältä. Olen itsekin hieman ihmetellyt oikeusministerin kannanottoja julkisuudessa, koska hän on korostanut tätä liikkumisen vapautta eli perustuslain 9 §:ää, ja minulle tuli heti mieleen, että kyllä siellä 19 § kertoo, että julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä, ja 20 § kertoo, että vastuu ympäristöstä kuuluu jokaiselle. Tämä perusoikeuksien punninta [Puhemies: Minuutti!] oman mielen mukaan on todella vaarallista.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viljanen.

14.36 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelun kuluessa on tullut varsin hyvin selväksi, että rajoilla testaaminen täytyy saada kuntoon, ja se on meidän kaikkien yhteinen toive, että näin tapahtuu.

Esimerkiksi meillä Satakunnassa, josta me molemmat ministerin kanssa ollaan kotoisin, tilanne on todella huolestuttava. Rauman telakan tilanne osoittaa tällä hetkellä sen, miten virus voi otollisissa olosuhteissa levitä todella nopeasti. Ulkomaalaisen työvoiman mukana rajojen yli tullut virus on laittanut koko telakan polvilleen. Telakalla neljäsosa työvoimasta eli noin 240 työntekijää on sairastunut koronavirukseen. Kahdessa viikossa parista yksittäisestä tartunnasta seurasi 240 tartunnan rypäs, ja koko telakan 800 tuotannon työntekijää on asetettu karanteeniin. Tämä jos mikä osoittaa sen, että meidän on toimittava ja löydettävä ratkaisut rajoille, jotta me pystytään suojelemaan kaikkia suomalaisia tältä virukselta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkelä, Jani.

14.38 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin toivottava kuin tämä esitys onkin, niin tämä voi olla jo auttamattomasti myöhässä. Seuraavat viikot todellakin ovat ratkaisevia näiden muuntovirusten leviämisen suhteen, ja voi olla niin, että tämä laki ei kerkiä ikinä voimaan, kun Suomessa leviää virus jo niin voimakkaasti, ettei tästä ole enää mitään hyötyä, koska muissa maissa se leviää pienemmällä tahdilla kuin Suomessa. Tämä on täysin mahdollista. Toivon mukaan näin ei tule tapahtumaan.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Oppositiolla ei ole tilannekuvaa koronaviruksesta, kuten aiemmin todettiin, mutta emme myöskään tiedä, onko hallituspuolueiden riviedustajilla sellaista tilannekuvaa, mihin hallitus perustaa tekemisensä ja tekemättä jättämisensä. Maalaisjärki sanoo ja oikeusoppineet sanovat, että meillä on jo ollut lainsäädäntö tähän asiaan. Kuka on ollut niin viisas sanomaan, ettei meillä ole lainsäädäntöä tähän asiaan? Jos oletamme, että hän oli oikeassa, että meidän lainsäädäntömme ei tällaista testaamista mahdollista, miksi tätä asiaa on jähkailtu kokonainen vuosi? [Ben Zyskowicz: Minä selitin!]

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen, Noora.

14.38 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lapset ja nuoret ovat kantaneet paljon suuremman taakan epidemian torjunnassa kuin moni muu meistä. Oppimistulokset ovat heikentyneet, ja erityisesti nuoret ovat joutuneet eriarvoista-vaan asemaan. Muun muassa tästä syystä on äärimmäisen tärkeää, että voimme saada käyttöömmme myös muita työkaluja epidemian torjuntaan.

On tärkeää, että meillä on käytössämme pandemiaa varten työkalut, joilla rajat ylittäväs-sä liikenteessä voidaan turvata suomalaisten terveyttä ilman perusoikeuksien ja ihmisten arjen kannalta ongelmallisia maahantulorajoituksia. Ikävä kyllä tautitilanne useassa osas-sa Suomea on nyt sellainen, että tartunnan voi saada mistä vain. Koronatestauksen tehos-taminen on tärkein työkalu sille, että saamme tartuntaketjut ja mahdolliset tartuttajat hal-lintaan. Olemme yhdessä vastuussa siitä, millaiseksi Suomen koronatilanne tänä keväänä etenee.

Ja on syytä muistaa myös, että nyt esitettyjä tartuntatautilain keinoja käytetään vain to-dellisen tarpeen edessä.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

14.40 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän koronaepi-demian aikana kunnat ovat järjestäneet terveystarkastuspisteitä lentoasemille, satamiin ja maarajojen ylityspisteille ja suurin osa Suomeen saapuneista on ohjattu vapaaehtoisiiin ter-veystarkastuksiin ja niihin sisältyviin testeihin. Maahantulijoiden osallistuminen vapaaeh-toisuuteen perustuviin terveystarkastuksiin on kuitenkin vaihdellut paikasta riippuen, eikä viruksen leviämistä ole voitu tehokkaasti näillä toimilla ennaltaehkäistä.

Tämä esitys vahvistaisi ja nopeuttaisi nyt tartuntatautien torjuntatyötä, ja yleisvaaralli-sen tartuntataudin leviäminen saataisiin tehokkaasti ehkäistyä aluehallintovirastojen pa-kollisista terveystarkastuksista antamalla päätöksellä. On erittäin tärkeää, että aluehallin-tovirastojen tekemät päätökset pakollisista terveystarkastuksista mahdollistavat alueellis-ten olosuhteiden huomioimisen ja resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentumisen jousta-valla tavalla huomioiden myös, milloin ja missä laajuudessa terveydenhuollon henkilöstö-resurssia olisi tarpeen hyödyntää pakollisiin terveystarkastuksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koponen, Ari.

14.41 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotenkin kuvaavaa on, että vastaava pakollinen koronatestaus tai negatiivisen testituloksen esittäminen on jo käy-tössä muissa Pohjoismaissa.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Pidän ongelmallisena myös sitä, että esityksessä ei säädetä mahdollisuudesta vapautua testausveloitteesta tuoreen testitodistuksen, rokotustodistuksen tai todistuksen taudin sairastamisesta esittämisen perusteella.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

14.41 Heikki Autto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asian ydin liittyy johtamiseen. Tartuntatautilain 16 § olisi jo nyt mahdollistanut tällaisen tarpeellisen testaustoiminnan, jottei virus pääse Suomeen. Olemme tienneet vuoden, että tulemme kohtaamaan tämän pandemian, jonka läpi olemme nyt joutuneet kulkemaan, ja asialle tehdään vasta nyt jotain.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt mielestäni ministeri Kiurun täytyy vakuuttaa eduskunnalle, että johtamiseen tulee muutos. Tähänkin asti maan hallituksella ja asiasta vastaavilla viranomaisilla olisi ollut tarvittava toimivaltuus tehdä kaikki tarpeelliset toimenpiteet asiassa. Toivottavasti voimme nyt saada vastauksen siihen, että johtaminen tulee kuntoon ja näitä toimivaltuuksia käytetään niin, että suomalaisia suojataan tämän epidemian kohtuuttomilta seurauksilta.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä edustaja Adlercreutz, ja sen jälkeen ministerille vastauspuheenvuoro. Edustaja Adlercreutz, olkaa hyvä.

14.42 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Raja vuotaa, raja ei ole kiinni, ja hyvä niin — se on rajan ominaisuus. Mutta tämän paketin avulla voidaan paremmin tarkistaa se, onko heillä, jotka tulevat rajan yli, tartuntaa, ja hyvä niin. Kun me haetaan monimutkaiseen ongelmaan ratkaisua, niin pitää varoa sitä, ettei me tartuta liian helpoihin ratkaisuihin.

Tässä edustaja Häkkänen totesi, että tämä on ratkaisevan tärkeä esitys. Kyllä tämä on tärkeä esitys, muttei tämäkään kaikkea ratkaise. Tartunnat tapahtuvat pääosin työpaikoilla, pääosin perheissä, pääosin julkisissa kohtaamisissa. Vaikka me nähdään raja ratkaisevana, niin kyllähän meillä tämä virus on ollut tässä jo vuoden päivät. Ei raja oleellisesti ole tuonut tähän suurta lisäpainetta enää pitkään aikaan. [Välihuutoja kokoomuksen ja perussuomalaisten ryhmistä] Mutta hyvä, että tämä nyt saadaan kuntoon.

Tässä on pohdittu perusoikeuksia. [Puhemies: Minuutti!] Kyllä minä itse ajattelisin, että ongelmallisempaa kuin se, että niitä katsotaan liian tarkkaan, on se, että niitä katsotaan liian löysästi. Meille tulee [Puhemies: Minuutti on kulunut, edustaja Adlercreutz!] uusia kriisejä, uusia haasteita. Hyvä, että tässäkin esityksessä nyt ollaan oltu tarkkoja.

Ensimmäinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt ministeri Kiuru, 3 minuuttia. Olkaa hyvä.

14.44 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Minun on nyt sanottava, että siitä huolimatta, että totuuksia keitetään hyvin vähän, fakta on se, että me tarvitsemme tiukempaa rajasääntelyä — ihan aidosti me tarvitsemme. [Ben Zyskowiezin välihuuto] Siitä nyt ei enää eduskunnassa kannata keskustella, tarvitaanko, se on ollut selvää koko tämän ajan. Minun täytyy sanoa, että pioneerinä on ollut aika vaikea ottaa tämä asia esille elokuussa — muistatte, millä lailla tukka meinasi lähteä päästä, [Ben Zysko-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

wicz: Kyllä!] sen verran kovaa oli keskustelu. Sen takia olen hyvin tyytyväinen, että myöskin perusoikeuksien asiantuntijat ottavat nyt julkisesti kantaa näihin asioihin ja siihen, mitä perusoikeutta tässä suojellaan.

Minun iso kuvani pyörii siinä, että vaikka me saisimme tämän maan muuntoviruksella muuttuvan kotoperäisen viruksen hallintaan, niin aina rajan yli tulee uutta, jos maailmassa on epidemia. Me emme täällä Suomessa asu sellaisessa lintukodossa, että me emme tätä faktaa ota huomioon. Olisin elokuussa ollut valmis tosi koviin toimenpiteisiin, [Ben Zyskowiec: Kyllä!] ja silloin ei ollut sellaista eduskuntaa, joka olisi käyttänyt tässä moodissa puheenvuoroja. Kiitän teitä kaikkia tästä keskustelusta, koska tämä kertoo siitä, että Suomessa ollaan myös opittu tämän pandemian hoidosta. Me joudumme näitä perusoikeuksia katsomaan laajalla kädellä nyt katsoen täällä eduskunnassa viime kädessä päätöksentekijöinä, mitä me milloinkin asetamme ensi sijalle. Minulle se juttu käy niin, että jotta ihmisten hoidosta ei tarvitse säästää, kun tartuntojen määrä rupeaa nousemaan, niin meidän täytyisi tehdä kaikkemme, että niitä tartuntoja ei tule. Ei tässä kannata olla liian naiivi kenenkään meistä sanoen, että oltaisiin pystytty tosi paljon parempaan ja heti. Tämä on nimenomaan hieno oppimistarina suomalaisessa yhteiskunnassa, että kesti näin kauan päästä siihen johtopäätökseen, että saadaan tämä aika onnistumaan. Me tarvitsemme rajojen volyymin merkittävää laskua, jotta tämä terveysturvallisuus saadaan haltuun, ja siitä ei ole ollut pitkään aikaan yksimielisyyttä. Nyt siitä on, ja olen siitä hirveän tyytyväinen.

Mitä tulee sitten tähän rajan pakolliseen terveystarkastukseen, se on juuri näin kuin tässä totesin, ja edustaja Zyskowiec ehti sen mainita jo ennen kuin tätä lakia esittelin. Meillä on avilla iso toimivaltuus tälläkin hetkellä jo, ja kun täällä kysyi edustaja Laiho, että miksi ei ole enempää ohjattu, niin minun täytyy kyllä sanoa, että olen itse seisonut täällä kaasulla ja myös julkisesti siinä näkökulmassa, että avi on itsenäinen viranomais, mutta haluan muistuttaa näissä nykyisissä toimivaltuuksissa olevista mahdollisuuksista ja niiden hyödyntämisestä siitä tärkeästä näkökulmasta, että he tulisivat avuksi terveysviranomaisille tuonne rajoille. Ja se viesti on ollut kyllä sama siitä samaisesta elokuusta, ja sen viestin määrä on tässä sen kuin vain viestinä painottunut. Tältä osin meidän yhteinen tahtotilamme on se, että Suomessa viranomaisvastuuta kantavat tahot noudattavat myös tätä lainsäädäntöä. Ja jos ei muuten tämä tule selväksi, niin tämän lakiehdotuksen jälkeen se on varmasti kaikille aivan selvää. [Puhemies: 3 minuuttia!] Nyt meidän tehtävämme on asettaa nämä perusoikeudet vastakkain niin, että me tulemme sieltä ulos sillä tavalla, joka antaa epidemian hallintaan ne työvälineet, joita tässä on elokuusta asti pyydelty. [Ben Zyskowiec: Hyvä puhel!]

Förste vice talman Tarja Filatov: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 14.47.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 16.38.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Talman Anu Vehviläinen: Nu fortsätter behandlingen av ärende 3 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum. — Ledamot Purra.

16.38 Riikka Purra ps: Arvoisa rouva puhemies! Niin sanottua raja-HE:tä on odotettu kauan ja hartaasti. Samaan aikaan kun useimmat Suomen verrokkimaat ja muut Pohjoismaat ovat kyenneet toteuttamaan rajoilleen järjestelyitä, joiden ansiosta virus ei vapaasti pääse leviämään maahan, Suomi on kerta toisensa jälkeen jäänyt ihmettelemään. Sama rajoilla tapahtuva venkslaus muistetaan jo lähes vuoden takaa, kun näytti olevan mahdotonta järjestää lentokentille ja muihin ylityspisteisiin edes toimivaa ohjeistusta, järeämmistä keinoista puhumattakaan.

Hallintovaliokunta on aiemmin vaatinut yksimielisesti varmistamaan rajoilla tapahtuvan viruksentorjunnan viivytyksettä joko ennakkotestein tai testivelvoittein. Nyt meillä on esitys, mutta edelleen saamme jännittää, mitä sille tapahtuu perustuslakivaliokunnassa. Edellinen yritys parantaa rajaturvallisuutta tartuntatautilain muutoksilla kaatui syksyllä perustuslakivaliokunnan tyrmäykseen. Tästä on kuitenkin ehditty syyttää jo oppositiota, mikä on käsittämätöntä. Perussuomalaiset ovat vaatineet tehokkaita toimia rajoille koko epidemian ajan.

Monessa tapauksessa realistisempi vaihtoehto kuin pakkotestaaminen rajoilla olisi ennakkoestien ja todistusten edellyttäminen. Tämä esitys ei kuitenkaan näitä huomioi. Tästä päivästä lähtien muun muassa laivanvarustamot ovat vaatineet matkustajiltaan, muilta kuin risteilijämatkustajilta, todistusta negatiivisesta testistä tai sairastetusta taudista. Tämä onkin viisasta.

Hallintovaliokunta aloittaa asian käsittelyn huomenna. Olen pyytänyt asiantuntijoita valiokuntaan kertomaan, miksi tämä on Suomessa niin paljon vaikeampaa kuin muissa maissa. Onko syynä ylikireä perusoikeussääntely, kuten täällä aiemmin esitettiin, vai onko johtamisessa ja lainvalmistelussa ongelmia? Kuitenkin vuosi on ollut aikaa.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluan nostaa esille: viranomaisten tiedotus. Näistä lakihankkeista ja yleensä koronatoimista on liikkeellä valtava määrä disinformaatiota. Niin edellisestä kuin tästäkin esityksestä kaikki kansanedustajat saavat massapostina kymmenittäin kansalaisyhteydenottoja, joissa kuvataan, kuinka ihmiset nyt testataan pakolla, rokotetaan pakolla, eristetään pakolla, lapset erotetaan vanhemmistaan ja pahimmissa tapauksissa koko virusta ei oikeasti ole olemassakaan, vaan kaiken takana on mitä ikinä. Miksi tiedottamista ei paranneta? Miksi ei korjata edes näitä eniten sosiaalisessa mediassa vellovia väärä väitteitä esitysten tavoitteista ja seurauksista?

Tämän lakiesityksen tuoma muutos ei ole sinänsä suuri, sillä jo voimassa olevan tartuntatautilain mukaan aluehallintovirasto voi päättää pakollisesta terveystarkastuksesta eli testauksesta, mikäli se on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Ongelmana on se, että nykyisin perusteluista on syntynyt se vaikutelma, että testausta koskeva päätös olisi aina yksilöllinen ja kohdistuisi vain yksittäiseen henkilöön. Koska tarkoitus on saada virusta kiinni erityisesti rajoilla, on tämä tulkinta tietenkin ongelmallinen.

Ongelma on, kuten monet myöntävät, siinä, että samaan aikaan kun maan sisällä on kovia rajoituksia, joista monet joutuvat kärsimään, esimerkiksi nuoret ja lapset, rajoilla ei ole ollut käytännössä mitään. Vapaaehtoiset testit ja se tosiasia, että maamme moni sektori on riippuvainen ulkomaalaisesta maahanmuutosta, ovat aiheuttaneet viruksen ja etenkin sen muuntuneen muodon leviämisen. Tämä on epäjohtonmukaista.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

STT:n vastajulkaistun uutisen mukaan hallitus on huomiselle suunnittelemassa koronastrategian kakkosvaiheeseen siirtymistä, jolloin entistä kovemmat rajoitukset ja suositukset astuvat voimaan. Rajan yli lomailijoita on aika vähän, mutta etenkin monet tähän asti laivoilla saapuneet ihmiset eivät ole halunneet ottaa vapaaehtoisia testejä, eikä viranomaisilla ole ollut keinoja vaatia niitä tai esimerkiksi todistusta sairastetusta taudista.

Lisäksi tässä esityksessä huomioidaan ulkomailta tulevien viruksen kantajien testit muualla kuin rajoilla. Rakennustyömaiden ja telakoiden koronaryppäistä on uutisoitu laajalti, ja työmaat mainitaankin nyt esityksessä erikseen yhtenä mahdollisena kohteena pakotesteille.

Toivotan tälle esitykselle paljon onnea perustuslakivaliokuntaan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari poissa. — Edustaja Laiho.

16.43 **Mia Laiho kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olemme vihdoinkin saaneet eduskuntaan käsiteltäväksi tämän niin sanotun rajalain, jota on jo pitkään odotettu. Sinänsä vain tämä oli pettymys, mitä tämä pitää sitten loppujen lopuksi sisällänsä. Eli tässähän esitetään tartuntatautilain 16 §:ään muutosta, että aluehallintovirasto voi määrätä alueelleen tulevan tai alueella olevan henkilön terveystarkastukseen, ja tämä on jo nykyisessä laissa oleva mahdollisuus. Se, mikä tässä on uutena, on, että henkilöllä, joka tulee maahan, on velvollisuus antaa tietoja esimerkiksi siitä, kenen kanssa on ollut tekemisissä, eli tämä tiedonantovelvollisuus on uusi asia. Muuten tämä on jo nykyisessä laissa olevaa lainsäädäntöä.

Tähän ovat kommentoineet tänään myös professorit Mäenpää ja Salminen, jotka sanovat, että hallituksen esittämä lisäys tartuntatautilakiin on tarpeeton, koska voimassa oleva tartuntatautilaki antaa aluehallintovirastoille toimivallan määrätä ihmiset terveystarkastukseen, joka kattaa myös pakkotestauksen rajoilla. Miksi aluehallintovirastot eivät ole käyttäneet tätä toimivaltaansa, vaikka edellytykset sille ovat olleet jo pitkään? No, aluehallintovirastot ovat sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa ja alaisuudessa, joten varmasti kyse on ollut tietynlaisesta johtamisongelmasta näiden välillä, ja ehkä mukana on myös vastuunkantoon liittyviä asioita.

Katsoin näitä lausuntoja, mitä tässä kiireellisessä aikataulussa on tästä esityksestä annettu, ja siellä muun muassa Helsingin kaupunki nosti esiin, että mikäli satamiin jouduttaisiin järjestämään nykyistä laajamittaisempi testaus, jouduttaisiin siirtämään tartunnan jäljitykseen henkilöitä ja supistamaan muita terveydenhuollon palveluja niin, että kaupunki ei enää pystyisi muita velvoitteita hoitamaan. Helsingin kaupunki oli sitä mieltä, että tämä ehdotettava laki ei ole riittävä torjumaan covid-19-epidemiaa, ja ehdottaa, että tänne säädettäisiin maahantulon edellytykseksi negatiivinen testituloks ainakin muille kuin Suomen kansalaisille tai Suomessa pysyvästi asuville ulkomaalaisille.

Me saatiin aikaisempi lakiesitys syksyllä eduskuntaan, ja silloin se pysähtyi perustuslakivaliokuntaan, mutta sehän ei pysähtynyt sen takia, että siellä oli se testivaatimus, vaan se lakiesitys oli vain kokonaisuudessaan huonosti valmisteltu. Eli sen perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä siitä, etteikö testivaatimusta voisi esittää, ja sen takia ihmettelenkin, miksei tähän lakiesitykseen ole sitä mahdollisuutta otettu.

Myös Finnair on ottanut lausunnossaan esille sen, että pakollisella ennakkotestitodistusvaatimuksella vältettäisiin covid-19-viruksen saaneiden maahantulo, ja sillä myöskin voitaisiin helpottaa terveydenhuollon taakkaa kentillä, niin että he pystyisivät selviytymään

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

omasta tehtävästään. Myös Finavia on ottanut tähän asiaan kantaa tämän koronatestitodistuksen puuttumisen osalta.

Nostan tässä esille vielä Rajavartiolaitoksen lausunnon, jossa he tuovat esille, että he ovat valmiita tarjoamaan terveydenhoitoviranomaisille virka-apua mahdollisuuksien mukaan, mutta voimassa oleva lainsäädäntö rajoittaa voimakkaasti niitä toimenpiteitä, joita Rajavartiolaitos voi virka-apuna tehdä. Rajavartiolaitos on sisärajavalvonnan korvaavien toimenpiteiden valmistelun yhteydessä tuonut esille, minkälaista virka-apua voimassa oleva sääntely mahdollistaa ja että voimassa oleva lainsäädäntö ei esimerkiksi mahdollista sitä, että Rajavartiolaitos ohjaisi liikennettä ja liikkumista sisärajoille perustetulla terveystarkastuspisteellä, mikäli sisärajavalvonta ei ole palautettuna. Tämän johdosta ihmettelen myös sitä, miksi ei tätä Rajavartiolaitoksen lausuntoa ole huomioitu, niin että voitaisiin oikeasti hyödyntää myöskin Rajavartiolaitoksen apua tämän koronaepidemian hallinnassa, kun matkustajia joudutaan ohjaamaan.

Arvoisa puhemies! Nostan tässä esille vielä Kuntaliiton lausunnon, jossa he tuovat esille, että tässä ei ole taloudellisia tai henkilöstövaikutuksia arvioitu asianmukaisesti, ja näin varmasti on. Nythän niiden kaupunkien, maakuntien vastuulle, joissa sijaitsee näitä maa-, ilma-, merirajoja ja jotka ottavat näitä matkustajia vastaan, tulee merkittävä määrä kustannuksia, ja se voi asettaa vaaraan omien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen. Eli näiden alueiden kustannuskorvaukset olisi myös huomioitava.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi nostan esille apulaisoikeuskanslerin päätöksen loka-kuussa, jolloin hän kiinnitti huomiota siihen, että Helsinki-Vantaan lentokentän johtaminen olisi tullut hoitaa paremmin — näin kansantajuisesti sanottuna — ja hänen mukaansa olisi yleisemminkin syytä selvittää ja määritellä johtosuhteita erilaisten vakavien häiriötilanteiden varalta. Kysynkin: Mitä on tämän jälkeen tapahtunut johtamisen osalta? Miksi edelleen ollaan tässä tilanteessa, että rajat vuotavat?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mattila.

16.50 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tautitilanteemme vaatii yhä järeämpiä ja jopa ihmisten itsemääräämisoikeuksiin kajoavia toimia. Sellaista edustaa nyt käsillä oleva lakiesitys, jolla tartuntatautilakia ehdotetaan muutettavaksi. Lakiesityksen pääasiallisena sisältönä on ehdotus, jolla täsmennetään aluehallintoviraston käytettävissä olevaa mahdollisuutta määrätä pakollinen terveystarkastus. Lisäksi sääntelyn kohteeksi ehdotetaan mahdollisuutta virkasuhteiselle kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille tehdä yksittäistä henkilöä koskeva päätös pakollisesta terveystarkastuksesta tilanteessa, jossa se olisi välttämätöntä yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Niin ikään esityksessä ehdotetaan säädettäväksi yleisvaaralliseen tai valvottavaan tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn ja näille taudeille altistuneen tai altistuneeksi epäillyn henkilön velvollisuudesta antaa itseään koskevia tietoja asiaa selvittävälle terveydenhuollon ammattihenkilölle.

Pidän näitä lakiesityksen sisältökohtia perusteltuina. On valitettavaa, etteivät kaikki aikuiset ihmiset toimi vastuullisen aikuisen tavoin vaan saattavat koronarajoituksia yliolkaisesti noudattavana itsensä ja kanssaihmiset vaaraan. Lakiesityksessä ehdotettavat seikat puuttuvat kansalaisen itsemääräämisoikeuksiin, eikä tämänkaltaisiin toimiin lähdetä koskaan kevyin mielin. Meillä on aika pitkään luotettu yksilöiden omaan viisaaseen harkintaan, ja suurin osa suomalaisista onkin käyttäytynyt vastuullisesti. Nyt kuitenkin koronan

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

muuntovirukset ovat muodostamassa uuden sinnikkään uhan, ja onnistuaksemme sen torjunnassa tarvitsemme uusia, järeämpiä toimia maan rajoilla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Autto poissa. — Edustaja Kiviranta.

16.52 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Vallitsevassa tilanteessa on täysin perusteltua määrätä pakollisia koronavirustestejä epidemian leviämisen hillitsemiseksi. Siksi on hyvä, että lainsäädäntöä uudistetaan tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi, vaikkakin joidenkin oikeusoppineiden mukaan aluehallintovirastojen olisi myös nykyisen lainsäädännön nojalla mahdollista määrätä pakollisia terveystarkastuksia. Siispä on paikallaan kehua tätä hallituksen esitystä, joka selkeyttää tilannetta ja toivottavasti myös menestyy perustuslakivaliokunnassa.

Muuntovirukset ovat aiheuttaneet lisäpainetta muuttaa käytäntöjä rajanylityspaikoilla, sillä esimerkiksi brittivariantti tarttuu tutkimusten mukaan noin puolitoista kertaa täällä aiemmin esiintynyttä viruskantaa helpommin. On tärkeää, että jokainen Suomeen tuleva testataan rajalla. Yksittäinen testi ei ole täysin aukoton tapa varmistua henkilön koronanegatiivisuudesta mutta lisää kuitenkin huomattavasti todennäköisyyttä löytää tartuttavat henkilöt. Lisäksi jäljitettävyyden parantuminen auttaa pysäyttämään tartuntaketjut.

Lisäksi pakolliset testit voivat olla perusteltuja paikoissa, joissa tartuntaryppäitä esiintyy. Esimerkiksi rakennustyömailla ja teollisuudessa on ollut merkittävästi tällaisia tartuntaryppäitä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Löfström.

16.54 Mats Löfström r: Ärade fru talman! I denna proposition föreslås det att lagen om smittsamma sjukdomar ändras. Enligt förslaget ska regionalförvaltningsverkets rätt att förordna obligatoriska hälsokontroller preciseras. I lagen ska det också tas in en bestämmelse om att en läkare i tjänsteförhållande som i kommunen eller sjukvårdsdistriktet på Åland, Ålands landskapsregering och ÅHS ansvarar för smittsamma sjukdomar kan fatta beslut om obligatorisk hälsokontroll av enskilda personer i sådana fall där det är nödvändigt för att förebygga spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom. De här ändringarna föreslås vara permanenta i lagen.

Dessutom föreslås det bestämmelser om skyldighet för personer som har insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat i en allmänfarlig eller övervakningspliktig smittsam sjukdom eller som har utsatts eller med fog misstänks ha utsatts för smitta av en sådan sjukdom att lämna uppgifter om sig själv till den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utreder saken.

Propositionen har beretts länge. Redan förra hösten kom ett lagförslag i ärendet som då gällde krav på negativa tester mer generellt. Det lagförslaget drog regeringen sedan tillbaka. Nu föreslås en annan modell där regionalförvaltningsverken kan fatta beslut om obligatorisk hälsokontroll. Det kan gälla till exempel alla ombord på ett flygplan som kommer från en stad där det finns mycket coronasmitta. Kommunens eller sjukvårdsdistriktets läkare som ansvarar för smittsamma sjukdomar överväger situationen och bland annat hurdan granskning som behövs. Kravet är att det ska anses nödvändigt för att förebygga spridningen av en sjukdom.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

De här ändringarna föreslås vara permanenta och det är således mycket viktigt att vi granskar det här lagförslaget i grundlagsutskottet. Modellen man väljer i förslaget är dock grundligt motiverad samt följer smittskyddslagens övriga uppbyggnad. Det betyder också att på Åland är det Ålands landskapsregering som är ansvarig myndighet tillsammans med Ålands hälso- och sjukvård med ansvarig smittskyddsläkare i spetsen. Landskapsregeringen kan också ge noggrannare anvisningar om hur lagen, om den går igenom så här, ska tillämpas. Det är tänkt att lagförslaget ska träda i kraft den 1 april.

Ärade fru talman! Det är viktigt att betona att det inte är tänkt att varenda person som kommer över gränsen ska testas, utan tanken är att man ska testas ifall det finns misstanke om att man är smittad eller kommer från ett högriskområde. Man kan testa ett fartyg eller ett flygplan, man kan också enligt förslaget göra test på vissa arbetsplatser. För tillfället finns rekommendationer att flygbolag och rederier ska kräva negativa coronatest för att komma ombord på flygplanen eller fartygen. De här rekommendationerna har man kommit överens om med THL att inte rekommendera i trafiken mellan Åland och Sverige, där volymerna är små och där det lätt skulle kunna innebära mer besvär än vad det skulle ge för nytta. Det är viktigt att minnas att det finns grupper med trängande familjerskäl eller arbets-skäl som man måste säkerställa att får träffa sitt barn eller sin partner utan att det ska vara väldigt dyrt att ta ett coronatest.

Är man finländsk medborgare i Sverige och vill göra ett coronatest är det lättare sagt än gjort eftersom det oftast krävs ett svenskt bank-id för att kunna boka ett sådant, och ett sådant har ju inte en finländsk medborgare. Om man befinner sig i Norge och vill resa genom Sverige till Finland får man inte ens göra det i dag med ett negativt coronatest — ett fullständigt haveri för det nordiska samarbetet. Därför är det viktigt att man hela tiden säkerställer att system fungerar i praktiken utan att innebära svåra oangelägenheter samt att man koordinerar det med grannländerna. Det här lagförslaget försvårar det inte för våra grannländer och det försvårar inte möjligheten att komma, eftersom det bara ger en möjlighet att förordna en obligatorisk hälsogranskning på samma sätt som det redan i dag är möjligt att förordna en obligatorisk karantän med böter eller fängelsestraff som yttersta straff om man bryter mot det, något som alltså finns redan i nuvarande smittskyddslag. Ur det perspektivet ser jag det här lagförslaget rent politiskt som de facto ganska odramatiskt, och jag ser fram emot att få fortsätta behandla det både i grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi aluehallintovirastolla olevaa mahdollisuutta määrätä pakollinen terveystarkastus. Sääntelyyn esitetään lisättäväksi myös virkasuhteiselle kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille mahdollisuus tehdä yksittäistä henkilöä koskeva päätös pakollisesta terveystarkastuksesta sellaisessa tilanteessa, jossa se olisi välttämätöntä yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Ahvenanmaalla terveyden- ja sairaanhoidosta vastaa maakunta, joten kunnilla ei tältä osin ole tehtäviä. Maakunnan viranomaisilla on tartuntatautilain soveltamisessa hallintovaltaansa kuuluvilta osin sama harkintavalta kuin valtakunnassa sijaitsevilla valtion tai kuntien toimintayksiköillä taikka tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä, joka Ahvenanmaalla on virkasuhteessa maakuntaan. Ahvenanmaan maakunnan hallitus voi siten antaa maakunnan terveydenhuoltoviranomaisille ohjeita lain soveltamisesta Ahvenanmaalla.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Viljanen.

17.00 Heidi Viljanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsittelyssä tartuntatautilain kahden pykälän muutokset, joilla lisättäisiin aluehallintoviraston ja lääkärin mahdollisuuksia tehdä pakollista terveystarkastusta koskeva päätös — puhutaan siis kansanomaisesti pakkotestaamismahdollisuudesta. Lisäksi tartuntataudille altistuneelle tai tartunnan saaneelle tulisi velvollisuus antaa itseään koskevia tietoja asiaa selvittävälle terveydenhuollon ammattilaiselle. Näillä muutoksilla parannettaisiin viranomaisten mahdollisuuksia ehkäistä tartuntatautien — nykytilanteessa covid-19-viruksen — leviämistä, ja tämä helpottaisi oleellisesti myös jäljitystyötä.

Tänään täällä salissa on käyty paljon keskustelua tämän asian ympärillä, ja yhteenvetona voitaneen todeta, että rajoille toivotaan testaamisasioihin kuntoonlaittoa. Esimerkiksi meillä Satakunnassa Rauman telakan tilanne osoittaa karulla tavalla sen, miten nopeasti otollisissa olosuhteissa koronavirus leviää. Ulkomaalaisen työvoiman mukana rajojen yli tullut virus on laittanut telakan polvilleen. Telakalla neljäsosa työvoimasta, noin 240 työntekijää, on sairastunut koronavirukseen. Kahdessa viikossa parista yksittäisestä todetusta tartunnasta tuli yli 200 tartuntaa. Koko telakan 800 tuotannon työntekijää on asetettu karanteeniin. Tämä esimerkki kuvaa siis sitä, että kiristyvät toimet ovat tarpeen ja vapaaehtoisuuteen perustuva testaaminen rajoilla ei enää riitä. Se lienee viimeistään nyt meille kaikille selvää.

Entä jos henkilö kieltäytyy pakkotestauksesta? Kieltäytyminen pakollisesta terveystarkastuksesta on säädetty rikoslaissa rangaistavaksi, ja kieltäytymisestä voi seurata sakkoa tai kolme kuukautta vankeutta.

Nyt keskeistä on covid-19-viruksen leviämisen estäminen ja samalla terveydenhuollon kantokyvystä huolehtiminen. Aluehallintovirasto voisi tämän lakiesityksen mukaisesti päättää pakollisesta terveystarkastuksesta esimerkiksi lentoasemilla ja satamissa. Tällaisen päätöksen myötä testauksiin luonnollisesti tarvitaan riittävästi terveydenhuollon henkilöstöä. Huolehdittava on myös siitä, ettei työvoiman kohdentamisesta testaustyöhön aiheudu vaaraa muulle terveydenhuollon toiminnalle.

Tämä muutos tartuntatautilakiin on odotettu kiristys ja epidemian leviämisen kannalta ehdottoman tarpeellinen. Kriittisillä alueilla epidemian jäljitystyö on haastavaa ja henkilöstön saatavuus ja ylipäänsä jaksaminen on jo nyt koetuksella. Vain tiukentuvien toimenpiteiden avulla voimme pärjätä tässä taistelussa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

17.03 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! En ole tehnyt niin sanottua ennalta kirjoitettua puheenvuoroa, vaan otan tässä esille muutamia keskustelussa — sekä nyt käydyssä että debattiosuudessa käydyssä keskustelussa — nostettuja asioita.

Minusta asian ytimessä on nyt hallituksen esityksen perusteluosassa, kohdassa ”Nykytilan arviointi” seuraava kappale: ”Voimassa olevan tartuntatautilain 16 §:n sanamuoto vaikuttaisi mahdollistavan sekä yleiset että yksilökohtaiset päätökset siitä, että 14 tai 15 §:n mukaiseen terveystarkastukseen osallistuminen olisi pakollista. Yleisten päätösten tekemisen osalta 16 §:n tulkinta on kuitenkin ollut epäselvä muun muassa hallituksen esityksessä tartuntatautilaiksi (HE 13/2016) olevien, säännösten tulkintaa vaikeuttavien perustelujen ristiriitaisuuksien vuoksi. Hallituksen esityksen 16 §:n yksityiskohtaisista pe-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

rusteluista on syntynyt se vaikutelma, että pakollista terveystarkastusta koskeva päätös olisi aina yksilöllinen ja kohdistuisi näin ollen vain yksittäiseen henkilöön.” Tämä on asian ytimessä, mikä on johtanut siihen, missä tilanteessa me nyt tällä hetkellä olemme.

10. päivä elokuuta peruspalvelu- ja perheministeri Kiuru nosti voimakkaasti tiedotustilaisuudessa esille tämän asian, käytti jopa sanoja ”nyt laitetaan kovat piippuun”, kun oli ilmennyt, että eräälläkin lennolla Suomeen oli 150 matkustajasta todettu ainakin 25:llä koronataartunta. Sanoisin, että voi sitä riemua — lainausmerkit riemu-sanan ympärillä — ja ilkkumista, minkä kohteeksi ministeri joutui, kun hän vetosi siihen, että me voisimme tehdä päätöksiä, joissa me ryhmään kohdistaisimme sekä pakollisia karanteeneja että pakollisia testejä. Kyllä silloin kaivettiin esille eräiden oikeusoppineiden lausunnot ja juuri ne asiat, jotka äsken siteeraten lain perusteluista luin, se, että on epäselvää, voidaanko lain 16 §:n nojalla käytännössä tällaisia pakollisia testejä saati pakollisia karanteeneja tehdä.

Sanoin jo debattiosuudessa, että itselleni tämä 16 § on koko ajan ollut tuttu, ja olen itse luottanut siihen, että sen mukaan näin voitaisiin toimia. Sitä todistaa muun muassa 1. huhtikuuta 2020, siis vajaa vuosi sitten, laittamani tviitti, jossa osallistuin tähän lentokenttäkeskusteluun toteamalla, että tartuntatautilain 16 §:n mukaan ei tarvittaisi muuta kuin asiantuntijaorganisaation — tässä tapauksessa lentokentän alueella toimivan yliopistollisen sairaanhoitopiirin HUSin — kannanotto ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös, kun siellä viranomaisten kuuluisi ryhtyä käytännössä niihin toimenpiteisiin, joita sitten ei kuitenkaan pystytty siinä laajuudessa suorittamaan. Itse luulen, että niin ei kuitenkaan rohjettu tehdä kenties niistä samoista syistä, joita edustaja Laiho siteerasi äsken Helsingin kaupungin lausunnon osalta: näissä aina vedotaan siihen, että resurssit ovat niukat, ja jos nyt kaikki resurssit laitetaan tiettyyn kohteeseen, on se sitten Helsingin satama tai lentokenttä, niin sitten ne resurssit ovat muualta pois. Tämä on varmasti myös osittain näin ja on tietysti tavalla realismia.

No, lokakuussa me käsitelimme sitten eduskunnassa — emme tosin täällä suuressa salissa muuta kuin lähete keskustelun osalta — tätä hallituksen lakiesitystä 137/2020 eli tätä rajoilla tapahtuvaa testausta. Olen huolella perehtynyt siitä annettuihin lausuntoihin, myös perustuslakivaliokunnalle annettuihin lausuntoihin. THL:n johtaja, professori Mika Salmi totesi, että tämä lakiesitys on hyvä. No, tietenkin sieltä sitten löytyi niitä puutteita, muun muassa kritisoitiin THL:lle annettavaa liian vahvaa viranomaisroolia siinä, myös sitten sitä, ovatko kaikki ne määrittelyt, joita edellytetään siinä testauksessa, yksiselitteisiä — puhuttiin niistä kaksi päivää, kolme päivää, viisi päivää ja niin edelleen. Ja sitten se laki päätettiin vetää pois.

On erittäin hyvä, että meillä nyt on täällä tämä lakiesitys. Sen sijaan, että kritisoi ja taas luettelisi kymmenen ja viisitoista asiaa, joita tässä tämän sijasta pitäisi olla, haluaisin, että varmistaisimme eduskunnassa, että tämä menisi mahdollisimman sujuvasti läpi. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eestilä poissa. — Edustaja Laiho.

17.08 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Nyt meillä on tärkeitä näitten rajojen osalta se, että sieltä ei ehdi tulla Suomeen uusia tartuntatapauksia, niin kuin on tullut. Täällä nostettiin esille esimerkiksi tämä Rauman telakan tautirypäs, kun on ulkomailta tullut työvoimaa ja sitten on päässyt siellä näissä sopivissa olosuhteissa tauti leviämään. Pelkästään välttämättömän työnteon suhteen on tällä hetkellä sallittua tulla ilman testauksia, ja se on han-

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

kalaa, koska nimenomaan vierastyöläisten ja myös maahanmuuttajien keskuudessa on tietynlaista vähättelyä suositusten osalta. Eli vasta, kun on semmoinen selkeä määräys, niitä noudatetaan.

Mutta ennen kaikkea tämä ennakkotestin vaatimus ehkäisisi ennakolta, ettei hakeudutaan ainakaan oireisena, ja olisi välttämätöntä mennä jo siellä lähtömaassa testiin, jolloin ka myöskin mahdolliset karanteeniasiat hoituisivat siellä kotimaassa. Mutta toki jos ei sitä testiä sitten ole olemassa, niin sitten se pitää täällä pystyä tekemään. Ongelmallista sekä satamissa että lentokentillä on se, että sitä testitulosta ei saada saman tien, kun ei ole pikatestejä käytössä. Eli siinä menee aikaa, ja sitten ehditään jo mennä eteenpäin Suomessa ennen kuin se tulos saadaan. Se, mikä tässä esityksessä nyt on tietenkin lisänä siihen aikaisempaan ja mikä on hyvä asia, on, että pystytään ottamaan tietoja näistä matkustajista ja saadaan taustatietoja kerättyä. Mutta jotta me pystytään ennakoivalla tavalla ehkäisemään tätä covid-virusta tai jatkossa jotain muuta yleisvaarallista tarttuvaa tautia, niin meiltä pitää lähteä selkeä viesti ulos, että meillä sitä vaaditaan. Sellaista vaaditaan monessa muussa maassa tällä hetkellä Euroopassa ja Euroopan ulkopuolella, ja siihen ei pitäisi olla perustuslaillista estettä. En ole perustuslain asiantuntija, mutta monet muut EU-maat näin tekevät, ja kun se on hyvin perusteltu, niin sen pitäisi olla myöskin mahdollista. Vähemmän hän se on ihmisen perusoikeuksiin kajoavaa, jos se on nimenomaan ennalta tiedossa ja sillä tavalla hyvin ennakoitavissa.

Ilman muuta tätä asiaa pitää nyt viedä eteenpäin täällä eduskunnassa. Toivottavasti siihen voidaan ottaa mukaan myöskin muita asioita, joilla voidaan parantaa tätä lakikokonaisuutta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindén.

17.11 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä osallistun siltä osin tähän keskusteluun, että on totta, että varsinkin eräissä Kaukoidän maissa on huomattavasti tiukemmat menettelytavat käytössä — mainitsen Singaporen, Taiwanin ja esimerkiksi suurimpana Kiinan.

Luin juuri Satakunnan Kansa -lehdestä erään ulkomailla paljon töitä tehneen, vientiteollisuudessa työskentelevän insinöörin haastattelun, jossa hän totesi, että kun he menivät tämän koronaepidemian aikana Kiinaan työtehtävissä, heidät laitettiin eristykseen hotellihuoneeseen ja otettiin avain pois, ja ruoka toimitettiin sinne. He olivat kaksi viikkoa siellä eristyksissä. Aivan samanlaisen reportaasin teki Yleisradion toimittaja, kun hän oli vaihtanut maasijoitustaan ja tullut sitten Kiinan alueelle. Myös Singaporessa menestys tässä koronan torjunnassa on osittain saavutettu sillä, että heillä oli erittäin kovat kokemukset siitä edellisestä sars-epidemiasta ja he ovat käytännössä eristäneet ihmiset, joilla tartunta todetaan, vähän samalla tavalla kuin meillä aikanaan tuberkuloosilain takia oli parantolat, joissa ihmiset olivat sillä tavalla eristettyinä muusta yhteisöstä, että he eivät muodostaneet tartunnan riskiä.

En ole nyt itse peräämässä ihan tämänkaltaisia menettelytapoja, mutta voidaan sanoa, että se asteikko siinä, kuinka helppoa Suomeen on tulla ulkomailta verrattuna näihin äsken mainittuihin esimerkkeihin, on aika lavea, ja meidän täytyy nyt selvästi, niin kuin kaikki tuntuvat eduskunnassa olevan yhtä mieltä, tiukentaa tätä rajakontrollia näiltä osin. — Kiitoksia.

Punkt i protokollet PR 13/2021 rd

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till social- och hälsovårdsutskottet, som grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet ska lämna utlåtande till.